

Студент 4 курсу

факультету обліку і аудиту ХНЕУ ім. С. Кузнеця

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ

ОПОДАТКУВАННЯ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ

Анотація. Розглянуто особливості податкової системи України, значущість її впливу на вітчизняну економіку, види податків, які сплачують комерційні банки, а також фактори, що впливають на фінансову діяльність банку, і функції, що виконує податкова система.

Анотация. Рассмотрены особенности налоговой системы Украины, значимость ее влияния на отечественную экономику, виды налогов, которые платят коммерческие банки, а также факторы, влияющие на финансовую деятельность банка, и функции, которые выполняет налоговая система.

Annotation. The article examined the features of the tax system of Ukraine, the significance of its impact on the domestic economy, taxes paid by commercial banks, and the factors that affect the financial performance of the bank and the function that the tax system performs.

Ключові слова: банк, податок, система, економіка, фінансова, регулююча, збори, ставка.

Банківська діяльність у державі може стати рушійною силою для розвитку підприємницької діяльності. Адже банківські установи здатні надавати кредити та проводити інвестування як у підприємницьку діяльність, так і в інші види діяльності, що є досить важливим. А за допомогою податків можна суттєво впливати на діяльність комерційних банків. Податки вважаються тим найважливішим способом мобілізації фінансових ресурсів, що необхідні для вирішення основних завдань і функцій держави. Саме поняття податкової системи визначається як термін, що означає сукупність податків, зборів, інших обов'язкових платежів та внесків до бюджету і державних цільових фондів, які діють у встановленому законом порядку [1].

Над питанням дослідження оподаткування банківської системи працювали Бобкова І. Н., Валюка В. В., О. Василик, В. Геєць, Гусева О. В., Дзюба А. В., Євченко Н. Г., Кузнецова Л. В., Молодик К. Ю., В. Опарін, Петрова А. Ю., Соколовська А. М., Юрій С. І. та ін. [2 – 6].

Згідно з Податковим кодексом України, банки, як суб'єкти податкових відносин, є платниками більшості податків, які на загальних підставах здійснюються до бюджетів усіх рівнів. У той час, коли банки є посередниками між державою і платниками податків, вони здійснюють перекази податкових платежів, бо від їх своєчасності надходжень залежить повнота обсягів державної казни. Крім того, на банки покладено функцію податкового і валютного контролю, яка полягає в наданні інформації щодо відкриття рахунків клієнтам та щодо їх фінансово-господарських операцій, своєчасності перерахування податків, виконання доручень щодо призупинення операцій на рахунках клієнтів тощо. Найважливіша роль банків у податковій системі, полягає в тому, що вони є основними серед інвесторів реального сектору економіки, чим забезпечують збільшення кількості платників податків та створення додаткових матеріальних благ, підвищуючи таким чином дохідність бюджетної системи.

Податкова система займає одне з центральних місць в економіці кожної країни та впливає на економічні інтереси всіх без винятку суб'єктів ринку. У податковій системі банки виконують подвійну роль. Функції податку проявляються через значення податків та особливості системи оподаткування банків. Основними функціями податку банку є фінансова та регулююча. Оцінюючи вплив на діяльність банків, можна сказати, що найважливіше значення має регулююча функція податків, бо саме за її допомогою держава здатна збалансовувати свої інтереси з інтересами платників. За допомогою цієї функції передбачається формування та вдосконалення системи оподаткування, заміна та вдосконалення наявних податків, методики та їх розрахунки, а також порядок їх сплати, спостерігається підвищення ефективності застосування податків, яка залежить від їх прогресивності та можливості отримання пільг. Саме за допомогою податкових пільг банк має можливість збільшити величину прибутку, що залишається в розпорядженні банку після сплати податків, а також визначення та регулювання податкових ставок.

Фінансова функція спрямована на формування фінансових ресурсів держави. Вони призначені для покриття витрат на оборону країни, покращення екологічної ситуації, соціальний захист населення, охорону здоров'я та ін.

З точки зору впливу прямого фактора, система оподаткування банків впливає на такі показники їх діяльності, як собівартість продуктів і послуг, витрати та фінансові результати, що у свою чергу, впливає на ліквідність банку та на розмір власних коштів, адже податки, як і будь-які витрати, призводять до зменшення прибутку, а значить і капіталу банку. В Україні, банківські податкові платежі відіграють зовсім незначну роль, оскільки ці платежі становлять лише близько 2 – 3 %.

На стабільне функціонування банківської системи значний вплив має порядок оподаткування підприємств і населення. Оскільки податкова політика здатна значно впливати на розвиток економіки в цілому через оподаткування, тому вона також впливає на грошово-

кредитний ринок і формує умови, в яких проводиться грошово-кредитна політика. Разом з тим, кількість грошей в обігу визначає можливість суб'єктів господарювання щодо розрахунків та сплати податків і обов'язкових платежів до бюджетної системи в грошовій формі [7].

В Україні, незалежно від форми власності, величини капіталу та спеціалізації, всі комерційні банки виконують операції із залученням тимчасово вільних грошових коштів у

депозити; операції, пов'язані із розрахунково-касовим обслуговуванням клієнтів та операції з кредитного обслуговування клієнтів. Звичайно, коло послуг, які надають банки, значно ширше, але саме ці операції є обов'язковими і належать до суто банківських операцій.

Особливе місце в податковому регулюванні банківської діяльності належить податку на прибуток підприємств. Оскільки він має найбільш у питому вагу у величині податкових платежів, що здійснюють банки, і є другим за значущістю податком, який формує бюджет.

Згідно зі статтею 133 розділу III Податкового кодексу України, платниками податку є юридичні особи, які проводять господарську діяльність як на території України, так і за її межами. Оскільки основною метою діяльності банків є отримання прибутку, тому нарівні з іншими підприємствами, організаціями й установами України, і банки є платниками податку на прибуток.

Ставка податку на прибуток банків не відрізняється від ставки податку на прибуток підприємств. З 1 січня 2012 року ставка податку на прибуток банків становила 21 %. З 2014 року ставку цього податку буде знижено до 17 %.

Об'єктом оподаткування є прибуток із джерелом походження з України і за її межами, який визначається шляхом зменшення суми доходів звітного періоду на собівартість реалізованих товарів, виконаних робіт, наданих послуг і суми інших витрат звітного податкового періоду. Розрахунок об'єкта оподаткування банківських установ має свою специфіку, що зумовлено особливостями

діяльності банків. Крім того, на практиці податок на прибуток фактично стягується не з реального фінансового результату банку, а з певного умовного показника, який розраховується за методикою, визначеною Податковим кодексом України [8].

Отже, беручи до уваги значну роль, яку відіграє податкова система банків, треба пам'ятати, що банківська система не досконала, та, враховуючи постійні зміни у світовій економіці, від якої залежить і економіка України, треба постійно підлаштовуватися до цих змін, вдосконалювати її, вирішувати проблеми, що постають, та не орієнтуватися на зарубіжні країни. Хоча автор розглядає приклади податкових систем банків інших країн, проте Україна має свої особливості, що мають формувати сучасну податкову систему нашої країни.

Наук. керівн. Волошан І. Г.

Література: 1. Податкова система // Вікіпедія [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://uk.wikipedia.org/wiki/Податкова_система. 2. Василик О. Д. Податкова система України : навч. посібн. / О. Д. Василик. – К. : ВАТ "Поліграфкнига", 2004. – 93 с. 3. Кризові явища у світовій економіці та антикризова політика України / В. М. Геєць, О. І. Барановський, Ю. В. Василенко та ін. ; НАН України. Ін-т екон. прогнозування. – К., 2002. – 76 с. 4. Податкова система України / В. М. Федосов, В. М. Опарін, Г. О. П'ятаченко та ін. ; за ред. В. М. Федосова. – К. : Либідь, 2000. – 464 с. 5. Соколовська А. М. Податкова система України: теорія та практика становлення / А. М. Соколовська. – К. : НДФІ, 2001. – 372 с. 6. Фінанси : підручник / С. І. Юрій, В. М. Федосов, Л. М. Алексеєнко та ін. – К. : Знання, 2008. – 611 с. 7. Орлова В. О. Податкове навантаження комерційних банків як фактор розвитку економіки на сучасному етапі [Електронний ресурс] / В. О. Орлова, Г. О. Шунькіна // Тематичний збірник наукових праць. – 2010. – Вип. 30. – Т. 1. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Tiru/2010_30_1/Orolova.pdf. 8. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2755-17>.